

a les castellanes, veg. DCEC (LANDRE, *lande*).

DERIV.: *Glanar* 'menjar glans': «neguna persona no gos metra bestiar --- en *glanar* con hi haje *glans*», Sant Celoni, a. 1370 (BABL XII, 134). Això a l'Alt Pallars es diu *aglanillar* (*aglanilà* així sentit a Rialb, 1963), però allí es va usar també una forma dissimilada: «en los térmens de Roní i Berení pugan uns y altres peixar, com si fos tot un terme, sos porcs --- però en lo terme de Roní, y en los temps de les bellotes, tant solament se poden *aganillar* dits porcs» llegeixo 10 en l'any 1645 en el Capbreu de Rialb (en poder de J. Lluís), f° 52v.

Més original pel sentit és que *aglanar* ha quedat a la Garrotxa amb el sign. de 'aclaparar' (potser partint de 'abassegar, exhaurir'): «ell, que l'havia tantes vegades apunyegat sense compassió, y qu'ara mateix acabava d'*aglanar-lo* ab el pes de la catilnària», «reclavan vensuts, esdernegats i *aglanats* per aquell torrent desbordat d'improperis», «el pobre científic, especulant sobre 'l fet, *aglanat* pel pes de l'evidència, pasmat sempre de lo que veu y sent, ¿de què pot dubtar ---?»; «tota aquella immensitat d'espai m'*aglanava* ab el seu pes, dejús del que'm retorcia jo com un cuc de terra sota la petja d'un bou», «se tractava senzillament de dur-me al Hospital de Girona, de recluir-me a la bogeria: aquesta revelació 'm dexà *aglanat*, despertant-me una desesperació fonda», Marian Vayreda (*Sang Nova* v, vi, 384; v, viii, 400; i, vi, 44; *La Puny*. 1. XXII, 352; XXIII, 357). *Aglanament*.

Glaner 'roure de glans': «ls *glaners* de l'esquey», Verdaguier (*Atl.* de 1867, 4d), reemplaçat l'any 1877 per «ls arbres de l'esquey»; allà on la versió de 1878 porta «de soca-rel tremola / com faig, rey de la selva, de destal férrea als pics», l'ed. de 1877 portava «com vell *glaner* d'aubaga» (VIII, 12.12). *Aglanera*. Per comparació, el cultisme *glánd* 'fava del membre viril'.

De GLANS ve el ll. GLANDŪLA, de primer diminutiu de *glans* com a nom de «diverses inflores del cos»; per a les glàndules [«òrgan que té per missió segregar algun líquid especial a expenses de la sang», Fontserè, *CiFiNat.*, 217 i gloss.] i bubons; el DTo. (1847) porta «*glànola*: glandula», que es troba des de Lluïl i «*glànoles* en lo tossino», «*glanoletes* en la garganta: adenes»; i Lacav.: «*glândola*: tumor --- *Qui té glândoles*: glandosus. *Glândoles detràs de les orelles, gotornons*; *glândoles al coll de l'home*: tonsillae ---».

A l'E. Mj. regna la forma amb assimilació. «Consevar cabeys en cap bubelós és acostumar humors a pujar a ensús: e per assò destru-se lo cervell, e ha hom avol alèn e avòls dents e avòls ulls, e *glànoles* e per-selanes e molts d'altres mals», Lluïl (*Do. Pu.*, Gill, 254). «Sant Gregori fahia fer grans professons contra la mortaldat e pestilencia gran, qui era en Roma, de *glànoles* e de febres», Eiximenis (*Dones*, f° 120v); «per so vénen moltes infladures en lo cors: *glànoles*, ronyes ---», StVicentF (*Quar.*, lín. 278); la que surt a l'aixella, doc. de 1458 (Baraut, *H. del Sant. del Miracle*, 167); 'bubó de la pesta': «quan Déus done mortaldats --- dien: —No-y vaçau, si no, pendrà-us la *glànola* ja, naturalment», StVicentF (*Serm.* II, 132.5); 60

«en algunes parts del cos ha unes vertoletes o *glanoletes* --- per mudar un humor en altre o --- *aden*, *-enis*, *glandula*», OPou (*ThPu.*, 268). *Glandular*; *glandulació*; *glandulari*; *glandulós*. *Glaneta*. *Glanasses*. *Glanoleta*. *Glanolós*. *Englanolar*.

CPT.: *Glandifer*, *glandiforme*, *glandivor*. *Glandulifer*; *glanduliforme*. *Poli-glandular*.

† És la distinció que comentem després a Aragó, i cf. ALZINA.

GLABRE, pres del ll. *glaber*, *glabra*, *glabrum*, 'barbamec', 'depilat'. □ 1.ª doc.: c. 1925, Fontserè, add. al DOrt.

DERIV.: *Glablescent*. +*Glabritat* [1868, *SLitCosta*].

Glac-glac, *gluc-gluc*, *gloc-gloc*, *glec-glec*, onomatopèies. JRuyra i autors recents d'estil expressiu (*AlcM*; Spitzer, *BDC* VIII, 62). *Glac* m. 'el soroll que es fa quan es gargaritza'. Lab. 1839. *Glu-glu* i *gluglueig*. Cf. GLOP.

GLAÇ, del ll. GLACIES id. □ 1.ª doc.: orígens (Lluïl etc.)

«Fèlix li demanà per qual natura se feya lo *glac* en la aygua --- e'l fill del rey dix --- En la aygua són lo foc e l'air qui han apetit de anar a ensús, e per açò --- la aygua restreny en si la humiditat tan forment, que se engendra *glac*, qui és cors sòlit e que cmpatxa lo pujament de la vapor ---» (iv, vi, Ag. 1, 136); per a 'massa o fragment de gel' és també antic: «alcuns pescadors --- preseren en autumpne un gran *glas* per pex», *VidesR* (210r2 trad. «frustum magnum *glacies*», 731).

Posteriorment continua trobant-se sense interrupció en obres de totes les regions de la llengua (incloent-hi la valenciana): «dels cossos <'cossos'> tan abtes a trebayl, que no-s poden aflaquir ab *glas*, ni ab flames del sol ---», Antoni Canals (*Scipiò*, *NCl.*, 42); «tanta era la fredor e neus e *glac*», c. 1472 (JnEsteve, *D'Ag.*). Existint junts en la llengua *glac* i *gel*, en els segles baixos l'ús local de les regions ha tendit a debilitar l'ús de l'un o de l'altre, per manca de recolzament literari i en els cercles conservadors del tresor lingüístic (desaprofitant l'ocasió de desenrotllar possibilitats distintives, cf. *GEL*); en el sentiment val. divulgat, solament *gel* és viu («Renat», 14-IV-34), i els provincians oposen «val. *gel* a cat. (!) *glac*»; igual preferència en gran part del cat. occidental, fins a l'extrem Nord (fins a Tavascan, *žél*, però m'observaren allà que és més propi dir *En tal ha quedat glaçat* que no *gelat*, 1934).

En canvi en el Maresme, diuen *glás* mai *žél* (mot rebutjat pels pescadors de Sant Pol, 1924 ---). A Barcelona el llenguatge usual de les bones famílies els usa quasi per igual; Nicolau d'Olwer m'escrivia el 1954: «--- *gel*, *gelada*, bé...; quan jo era noi, a Barcelona, dèiem *glac*, *glaçada* --- en el meu record *gel* té una data (cap als anys 1895-7), quan començaren a aparèixer a ca l'adroguer (tampoc no dèiem *l'adrogueria*) els anuncis del "hielo esterilizado de la Fàbrica